

Centraal Planbureau

Een ruimer lokaal belastinggebied

FAMO Voorjaarsbijeenkomst

12 juni 2015

Remco van Eijkel
Wouter Vermeulen

Waarom een ruimer lokaal belastinggebied?

Nederland kent een klein lokaal belastinggebied

- kloof tussen uitgaven en eigen inkomsten vergroot door 3D's

Potentiële voordelen:

- ruimte voor lokaal maatwerk
- democratische verantwoording
- begrotingsdiscipline
- ruimte om tegenvallers op te vangen
- ...

Beschreven in een lange reeks van publicaties:

- Boorsma e.a. (2004), OESO (2014), CPB (2014), Rfv (2015), Commissie Financiële ruimte voor gemeenten (2015), ...

Nieuw onderzoek

Algemene uitkering wordt grotendeels uitgegeven

- slechts 20 cent van elke extra euro gebruikt voor lastenverlaging
- ook als verandering niet samenhangt met verandering in taken
 - zie Vermeulen en Allers (ESB, 2015)

Relevante lessen:

- bufferfunctie van lokale belastinginkomsten is zeer beperkt
- gemeenten gaan kennelijk anders om met Rijksuitkering dan met lokale belastinginkomsten

Ook andere vrij-bestedbare uitkeringen sturen lokaal beleid

- zie CPB Policy Brief 2015/08 voor integratie-uitkering Wmo

Deze presentatie: hoe?

1. De belastinggrondslag

- profijtbeginself: betaalt de gebruiker?
- democratische verantwoording: stemt de betaler?

2. Inkomenseffecten

- 4 miljard belasting op gebruikersdeel OZB wonen of ingezetenen
- gecompenseerd met verlaging landelijke inkomstenbelasting

3. Werkgelegenheidseffecten

- relevant voor bredere herziening belastingstelsel

Gebaseerd op CPB Policy Brief 2015/04 en Achtergronddocument

Profijtbeginsel en locatie-specifieke voorzieningen

Woningprijzen reflecteren nabijheid voorzieningen

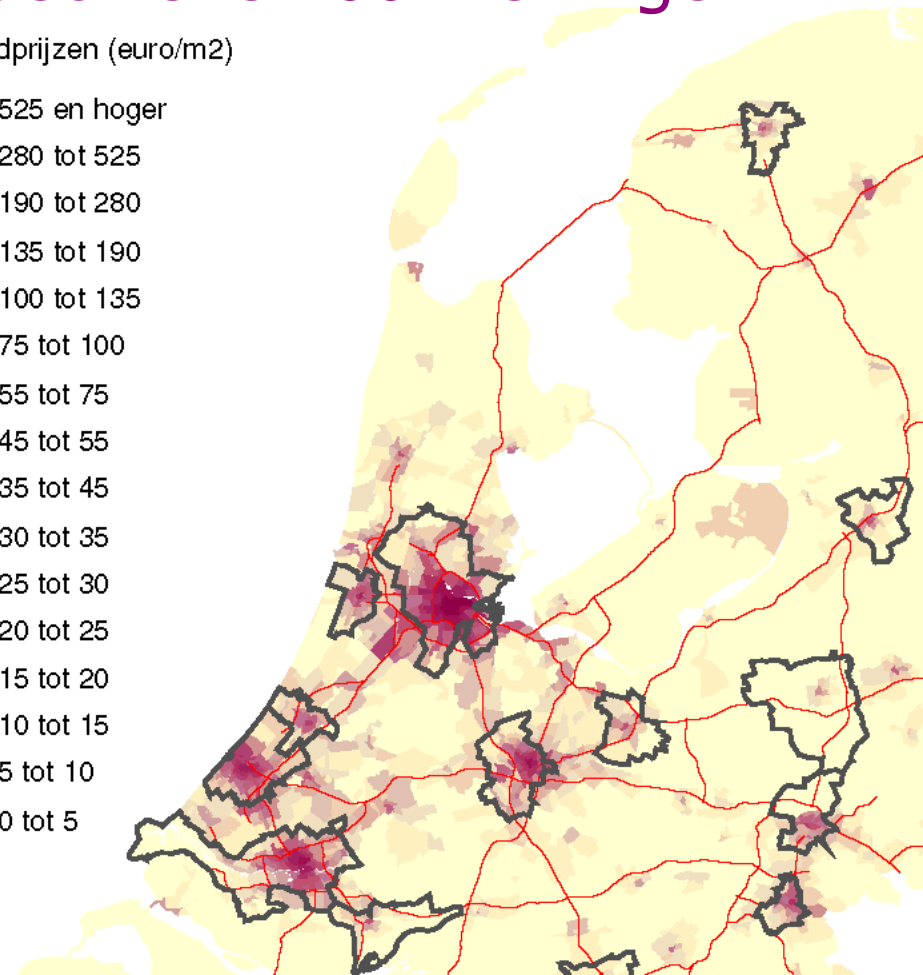
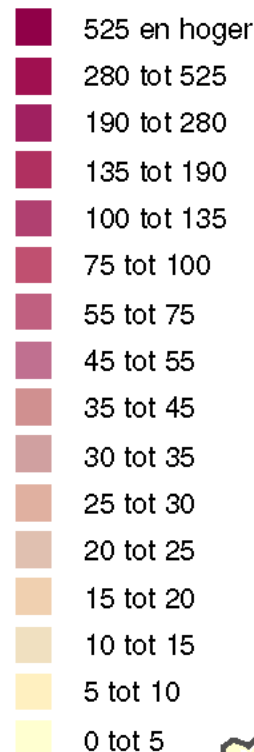
Voorbeeld: kapitalisatie van nabijheid podiumkunsten

Wie meer profiteert van nabijheid betaalt hogere OZB

Disclaimer: hoge woningprijzen niet altijd het gevolg van gemeentelijk beleid

Bron: Stad en land

grondprijzen (euro/m²)

Belasting op gebruik of op bezit?

Geen verschil voor de koopsector

Sociale huursector: een heffing op gebruik sluit aan bij profijtbeginsel

- profijt noch belasting worden afgewenteld op verhuurders vanwege huurregulering

Belasting op gebruik bevordert ook democratische verantwoording

- belastingbetaler stemt
- maakt kosten voor inwoners zichtbaar
 - zelfs als de belasting wordt afgewenteld op de eigenaar

Ingezetenheffing

Bevordert democratische verantwoording

- elke stemgerechtigde betaalt hetzelfde bedrag

Sluit beter aan bij profijtbeginsel als alle bewoners profiteren...

- investeringen in leefklimaat
- verzekeringswaarde van sociale voorzieningen

... of als variatie in woningprijzen niet samenhangt met locatie-specifieke voorzieningen

- bewoners van dure huizen betalen dan onevenredig veel OZB

Nadelen van andere grondslagen

Belasting op commercieel vastgoed:

- sluit minder direct aan bij profijtbeginsel
- mobiliteit van bedrijven kan leiden tot race naar de bodem
- bedrijven stemmen niet

Lokale inkomstenbelasting:

- sluit minder direct aan bij profijtbeginsel
- mobiliteit van huishoudens kan leiden tot race naar de bodem
- meeliften op landelijke belasting vermindert zichtbaarheid
- verschuiving levert geen banen op

Dezelfde (mix van) grondslagen in elke gemeente?

Keuze van grondslag hangt af van uitgaven

- gaat extra belastingopbrengst naar het stadscentrum of naar het sociaal domein?

Keuze hangt ook af van lokale variatie in woningprijzen

- is deze variatie het gevolg van toegang tot voorzieningen?

Landelijk opgelegde verhouding tussen belastingopbrengsten van verschillende grondslagen belemmert lokaal maatwerk

Inkomenseffecten van belastingschuif

Lokale belastingopbrengst stijgt met 4 miljard

- gebruikersdeel van OZB wonen of ingezetenenheffing

Compensatie door lagere inkomstenbelasting

- OZB-scenario: lagere tarieven van de eerste twee schijven
- ingezetenen scenario: verhoging van de algemene heffingskorting

Kwijtschelding voor de laagste inkomens

Bijstandsuitkering stijgt niet mee met compenserende maatregel

Lokale voorzieningenaanbod verandert niet

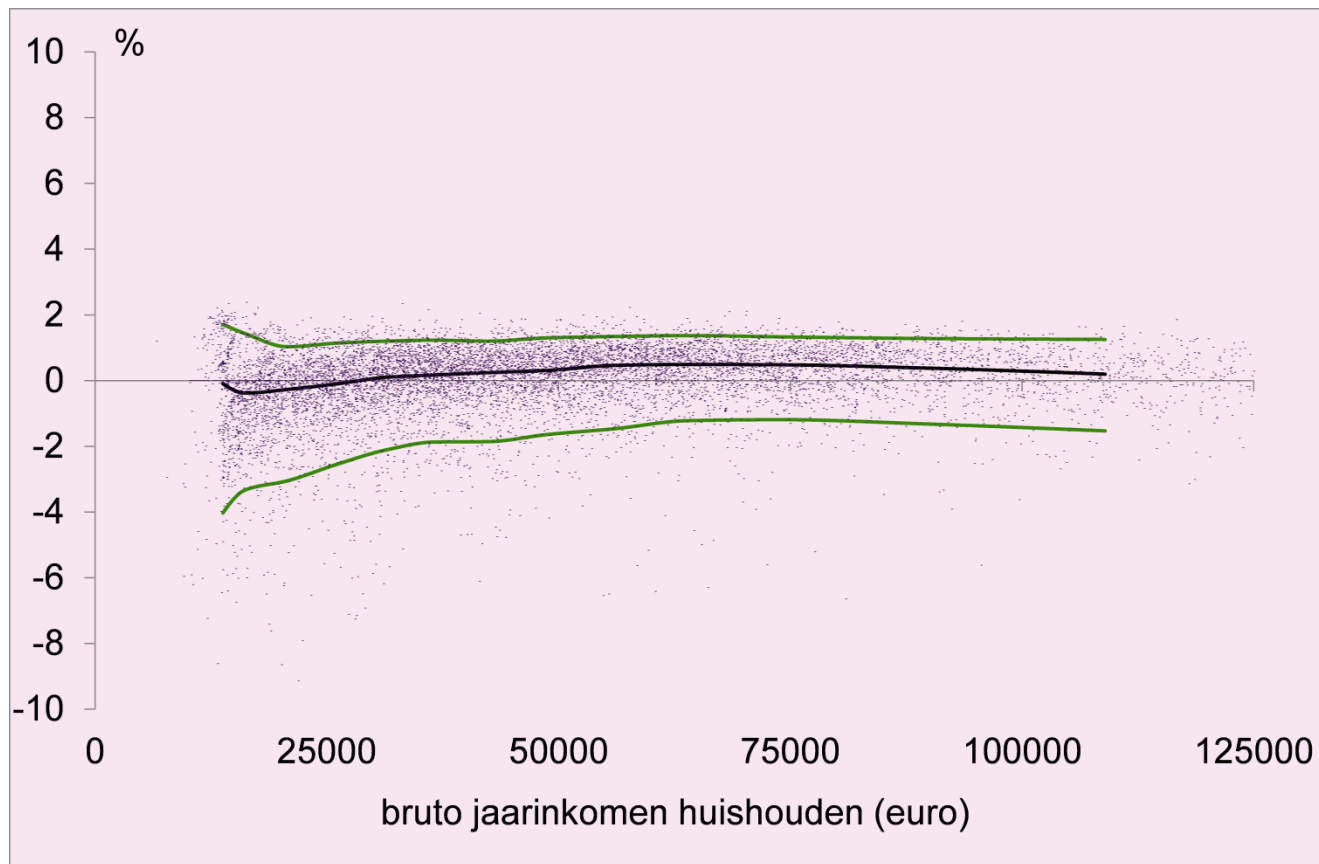

OZB scenario: % verandering in inkomen

	OZB	Compensatie	Totaal
Inkomensniveau (t.o.v. het Wettelijk Minimum Loon)			
<= 175% WML	-1,7	1,6	-0,1
175- 350% WML	-1,5	1,9	0,3
350- 500% WML	-1,2	1,8	0,4
> 500% WML	-1,1	1,2	0,0
Inkomensbron			
Werknemers	-1,4	1,8	0,3
Uitkeringsgerechtigden	-1,4	1,3	0,0
Gepensioneerden	-1,8	1,6	-0,3
<i>N.B.: veranderingen voor mediane huishouden binnen elke groep</i>			

OZB-scenario: Spreiding rondom het mediane huishouden

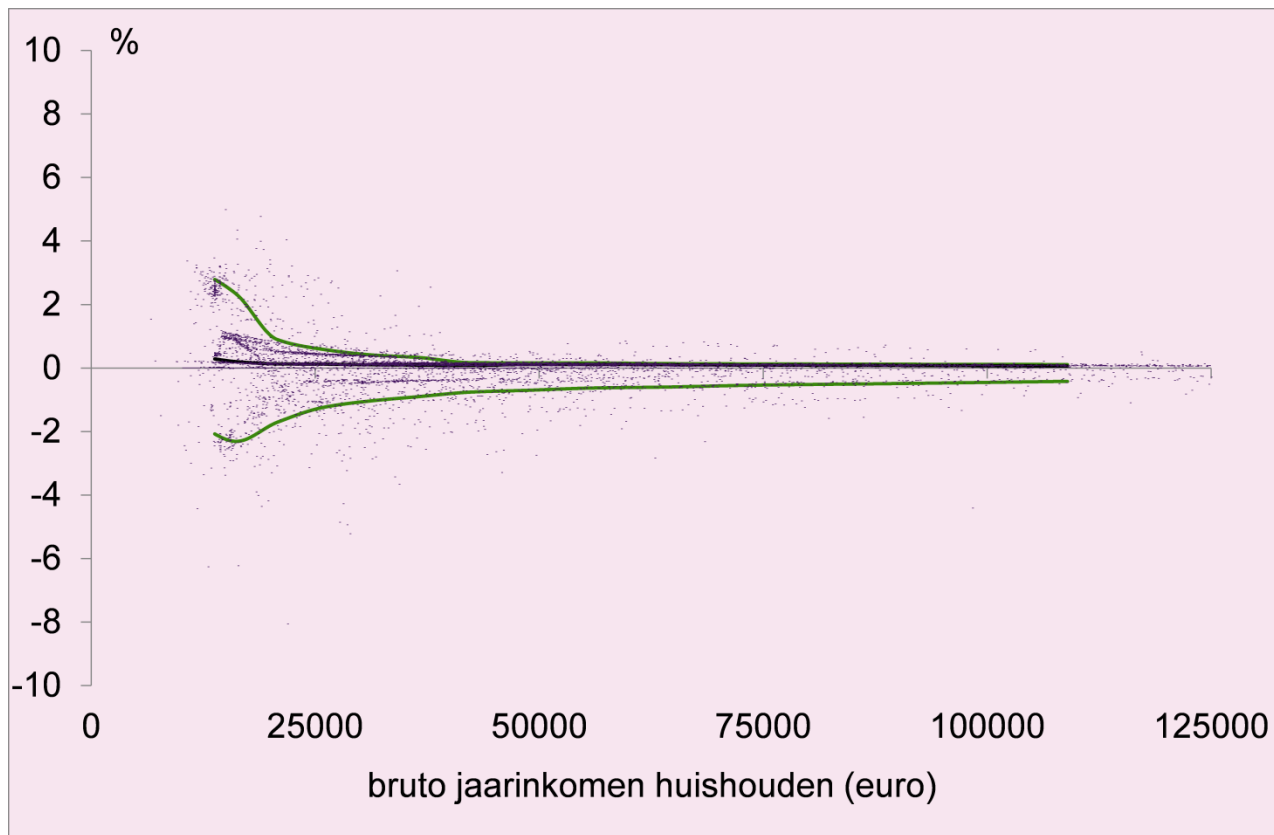

Ingezetenen scenario: % verandering in inkomen

	Ingezetenenheffing	Compensatie	Totaal
Inkomensniveau (t.o.v. het Wettelijk Minimum Loon)			
<= 175% WML	-1,7	1,9	0,1
175- 350% WML	-1,6	1,7	0,1
350- 500% WML	-1,3	1,4	0,1
> 500% WML	-0,9	1,0	0,1
Inkomstenbron			
Werknemers	-1,5	1,5	0,1
Uitkeringsgerechtigden	-1,7	1,2	0,0
Gepensioneerden	-1,7	1,8	0,2
<i>N.B.: veranderingen voor mediane huishouden binnen elke groep</i>			

Ingezetenenscenario: spreiding rondom het mediane huishouden

Werkgelegenheidseffecten

	OZB	Compensatie	Totaal
Procentuele verandering in werkgelegenheid			
Uren	0,0	0,2	0,2
Personen	0,0	0,2	0,2

	Ingezetenheffing	Compensatie	Totaal
Procentuele verandering in werkgelegenheid			
Uren	-0,0	0,0	0,0
Personen	-0,0	0,1	0,0

Alternatieve terugsluis (arbeidskorting) leidt tot meer banen, maar ook tot grotere inkomenseffecten

Belangrijkste resultaten

Rijksuitkering betekent sturing vanuit Den Haag, lokale belastingen bevorderen lokale afweging

Gebruikersdeel OZB op woningen en ingezetenenheffing zijn hiervoor geschikte grondslagen

- gebruiken, betalen en bepalen in dezelfde hand

Inkomenseffecten van belastingschuif zijn hanteerbaar

- OZB-scenario: $\leq 0.4\%$ voor alle huishoudgroepen
- ingezetenenscenario: $\leq 0.2\%$ voor alle huishoudgroepen

Fiscale decentralisatie kan werkgelegenheid bevorderen

- afhankelijk van compenserende maatregel